

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 559/2025-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej Advokátska kancelária TIMAR & partners, s.r.o., P. Pázmaňa 2367/17A, Šaľa, proti uzneseniam Okresného súdu Galanta sp. zn. 10C/4/2021 z 31. júla 2025 a sp. zn. 10C/4/2021 z 18. augusta 2025 vo výroku I a postupu, ktorý predchádzal ich vydaniu, takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 2. septembra 2025 sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd napadnutými uzneseniami okresného súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu. Sťažovateľka navrhuje zrušiť napadnuté uznesenia okresného súdu a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie. Súčasne navrhuje priznať jej trovy konania v sume 942,34 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovateľka je stranou v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov po zániku manželstva rozvodom vedenom okresným súdom pod sp. zn. 10C/4/2021. Napadnutým uznesením z 31. júla 2025 okresný súd zrušil ním pôvodne vydané uznesenie z 23. novembra 2021, ktorým bolo sťažovateľke priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov s účinnosťou od 30. novembra 2021, a sťažovateľke oslobodenie odňal.

3. Výrokom I napadnutého uznesenia okresného súdu z 18. augusta 2025 bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania v sume 225 eur.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Napadnuté uznesenie z 31. júla 2025 považuje sťažovateľka za arbitrárne a formalistické. Sťažovateľka brojí proti tvrdeniu okresného súdu o nepreukázaní výdavkov, a to poukazom na obsah listín predložených v podaní zo 7. júla 2025. Posúdenie zmeny majetkových pomerov je v rozpore s obsahom spisu a účelovo smeruje k odňatiu oslobodenia od platenia súdnych poplatkov. Poukazuje v tomto smere na aktuálny rozsudok okresného súdu vydaný 19. marca 2025 v konaní sp. zn. 32P/141/2024 o zvýšenie výživného na maloleté deti.

5. Sťažovateľka konštatuje, že napadnutý postup okresného súdu je reakciou na ňou podanú žiadosť z 26. marca 2025, aby nebola v súvislosti s nariadeným znaleckým dokazovaním zaviazaná na úhradu trov dôkazu.

6. Sťažovateľka argumentuje, že zo strany okresného súdu nedostala žiadnu odpoveď na skutočnosť doručenia oznámenia Centra právnej pomoci (ďalej len „centrum“) č. k. KaNR/4570/-2021-51325/2025 z 19. mája 2025, podľa ktorého nárok sťažovateľky na bezplatnú právnu pomoc v konaní o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov trvá aj v roku 2025.

7. Za absurdný považuje záver vzťahujúci sa na jej majetkový podiel na zdedených nehnuteľnostiach, keďže žiadne príjmy jej z tohto majetkového podielu neplynú a v nakladaní s vecou je limitovaná podielom inej osoby.

8. Napadnuté uznesenie okresného súdu z 18. augusta 2025 vo výroku I vedie k porušeniu práv sťažovateľky najmä z dôvodu, že jeho vydanie je následkom pôvodného porušenia práv napadnutým uznesením o odňatí oslobodenia od platenia súdneho poplatku.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Prihliadajúc na argumentáciu sťažovateľky, predmetom ústavného prieskumu je námietka arbitrárnosti pri odôvodňovaní rozhodnutí okresného súdu o odňatí oslobodenia od platenia súdneho poplatku a uložení povinnosti sťažovateľke zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania s prípadným následkom odopretia prístupu k súdnemu konaniu.

10. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov, resp. odňatí oslobodenia od súdnych poplatkov patrí zásadne do rozhodovacej sféry všeobecných súdov (II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015, porovnaj tiež uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/09, I. ÚS 591/2023). Je preto vecou všeobecných súdov, aby vymedzili kritériá, z ktorých budú pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia od súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Všeobecné súdy sú pri rozhodovaní o priznaní, resp. odňatí oslobodenia od súdnych poplatkov však povinné s ohľadom na všetky podstatné skutočnosti vyskytujúce sa v konkrétnom prípade a význam práva na súdnu ochranu v demokratickej spoločnosti primerane vyvažovať záujem štátu na vyberaní súdnych poplatkov za rozhodovanie sporov a záujem strany

konania uplatňujúcej si svoj nárok (resp. práva) súdnou cestou [porovnaj rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Kreuz proti Poľsku z 19. 6. 2001, sťažnosť č. 28249/95, bod 66].

11. Ústavný súd s prihliadnutím na predmet ústavného prieskumu taktiež opakovane judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku, resp. odňatie oslobodenia od súdneho poplatku samo osebe ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porov. II. ÚS 142/04, III. ÚS 344/2012, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Predmetom ústavnej ochrany sa môže stať rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov, resp. odňatí oslobodenia vtedy, keď jeho výsledok dosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Ústavný súd je oprávnený v ojedinelých prípadoch zasiahnuť do rozhodnutí všeobecných súdov o poplatkovej povinnosti, a to iba za predpokladu, že by rozhodnutím všeobecného súdu vo veci oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok došlo vzhľadom na výšku súdneho poplatku posudzovanú v rámci konkrétnych okolností prípadu a ekonomických (finančných) možností sťažovateľa zaplatiť tento súdny poplatok a vzhľadom na fázu konania pred všeobecným súdom k obmedzeniu samotnej podstaty práva sťažovateľa na súdnu ochranu (porovnaj rozsudok ESLP vo veci Jedamski a Jedamska proti Poľsku z 26. 7. 2005, sťažnosť č. 73547/01, body 60 a 66). Opodstatnenosť sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy prichádza do úvahy tiež v prípadoch extrémneho vybočenia zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ktoré môžu mať za následok porušenie ústavou garantovaných základných práv a slobôd, alebo tiež v prípadoch absencie primeraného zdôvodnenia tohto rozhodnutia všeobecným súdom (I. ÚS 283/2023).

III.1. K namietanému porušeniu práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím o odňatí oslobodenia od platenia súdnych poplatkov:

12. Aj keď sa okresný súd nezaoberal osobitne prípisom centra o tom, že nárok sťažovateľky na bezplatnú právnu pomoc aj naďalej trvá (bod 6 tohto uznesenia), je nepochybné, že sa zaoberal podstatou tejto námietky sťažovateľky v bode 8 napadnutého rozhodnutia, v ktorom náležitým spôsobom odlíšil zákonné oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“), podľa ktorého je oslobodenie od poplatku viazané na priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci (§ 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch) od individuálneho oslobodenia od súdneho poplatku podľa § 254 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), o ktorom rozhoduje súd, a to na návrh strany (napr. uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Cdo/125/2023 z 25. septembra 2024).

13. Keďže okresný súd rozhodol 23. novembra 2021 o tom, že sťažovateľke priznáva oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, bol v súlade s § 254 ods. 2 CSP oprávnený rozhodnúť o odňatí tohto oslobodenia, a to za splnenia podmienky preukázania, že pomery sťažovateľky neodôvodňujú oslobodenie od súdneho poplatku. V tomto smere preto jednoduchý odkaz sťažovateľky na zákonné oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 4 zákona o súdnych poplatkoch a stále trvajúci nárok na poskytovanie bezplatnej právnej pomoci neobstojí.

14. Navyše z § 253 ods. 2 CSP vyplýva previazanosť povinnosti zaviazat' sporovú stranu na úhradu preddavku na trovy znaleckého dokazovania s priznaním, resp. nepriznaním oslobodenia

od súdneho poplatku. Ak teda okresný súd ustanovil súdneho znalca a strane nebolo priznané oslobodenie, resp. priznané oslobodenie bolo odňaté, potom uloženie povinnosti sťažovateľke ako sporovej strane zložiť preddavok v rozsahu predpokladaných nákladov znaleckého dokazovania malo svoj legitímny základ a bolo výsledkom uplatnenia zákonnej právomoci okresného súdu bez ohľadu na existujúci prípis centra o trvaní nároku na bezplatnú právnu pomoc v príslušnom konaní a odkaz na § 4 zákona o súdnych poplatkoch, ktorý nevyklučuje, aby strane v konaní, ktorej bol priznaný nárok na bezplatnú právnu pomoc mohla byť uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. V tomto ponímaní sú závery okresného súdu ústavne udržateľné.

15. V súlade s § 254 ods. 2 CSP aplikovaným vo veci sťažovateľky je nevyhnutné zdôrazniť, že odňať už priznané oslobodenie od súdneho poplatku môže súd i so spätnou účinnosťou, ak sa preukáže, že pomery strany neodôvodňujú alebo neodôvodňovali oslobodenie od súdneho poplatku. V nadväznosti na uvedené je nevyhnutné zdôrazniť, že diskrečná právomoc súdu pri interpretácii tohto ustanovenia je limitovaná v rozsahu a intenciách už uvedenej podmienky, čo bolo zo strany okresného súdu pri rozhodovaní vo veci sťažovateľky rešpektované.

16. Sťažovateľka síce namieta záver okresného súdu o tom, že nepreukázala výdavky, ktoré by odôvodňovali zmenu jej majetkových pomerov, no celkom nedôvodne. V tomto smere v súvislosti s údajným preukázaním výdavkov odkazuje na odôvodnenie meritórneho rozhodnutia vydaného v konaní o zvýšenie výživného na maloleté deti. Z bodov 12 až 15 napadnutého uznesenia pritom vyplýva konkretizácia výdavkov, ktoré okresný súd považoval za preukázané, ako aj konkretizácia tých, ktoré považoval za nepreukázané z dôvodu, že sťažovateľka k nim nepredložila žiadne listinné doklady. Akcentoval v tomto smere zároveň to, že ich preukázanie nevyplýva ani z časti sťažovateľkou poukazaného meritórneho rozhodnutia vydaného v konaní o zvýšenie výživného.

17. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia je zřejmé, že okresný súd pri rozhodovaní o zmene majetkových, zárobkových a osobných pomerov sťažovateľky vychádzal v súlade so zákonnou právnou úpravou zo širších súvislostí a aplikáciou existencie nielen bremena tvrdenia, ale aj dôkazného bremena zaťažujúcich samotnú sťažovateľku posúdil vyplnené tlačivo na dokladovanie pomerov strany sporu a listinné materiály predložené sťažovateľkou, ktoré osvedčovali skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci (pravidelný mesačný príjem, vlastníctvo k nehnuteľnostiam a k hnutelnej veci). Pri rozhodovaní okresný súd prihliadol na preukázané pravidelné mesačné výdavky a zohľadnil zároveň sumu životného minima na jedno plnoleté a dve nezaopatrené deti v starostlivosti sťažovateľky, pričom dospel k záveru, že na strane príjmov sťažovateľky došlo k preukázaným zmenám majetkových pomerov, ktoré súviseli s existenciou podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, a teda aj možnosťou ich speňazenia, čo viedlo k záveru okresného súdu o tom, že majetkové pomery sťažovateľky ďalej neodôvodňujú priznanie oslobodenia od platenia súdnych poplatkov.

18. Z obsahu napadnutého uznesenia na podklade už uvedených skutočností vyplýva, že okresný súd zohľadnil a fakticky preskúmal osobné, majetkové a zárobkové pomery sťažovateľky, svoje rozhodnutie primerane odôvodnil, pričom v zásade vysvetlil, na akých skutočnostiach založil svoj záver o odňatí oslobodenia od súdnych poplatkov pre preukázanú zmenu majetkových pomerov sťažovateľky. Právny názor okresného súdu o zmene pomerov na strane sťažovateľky, ktoré neodôvodňovali naďalej oslobodenie od súdneho poplatku, nemožno považovať za svojvoľný, zjavne neodôvodnený ani za extrémne vybočujúci zo štandardov uplatňovaných v rozhodovacej

činnosti všeobecných súdov. Spôsob posúdenia nenaplnenia predpokladov na pretrvávajúce oslobodenie od platenia súdnych poplatkov sa ústavnému súdu javí v danej situácii primeraný.

19. Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu na spochybnenie právnych záverov okresného súdu vyjadrených v napadnutom uznesení, keďže konal v medziach svojej právomoci, pričom aj relevantné ustanovenia účinného procesného kódexu interpretoval a aplikoval ústavne súladným spôsobom. Možno teda zhrnúť, že závery okresného súdu vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto legitímne a ústavne akceptovateľné. Ústavný súd na podklade už uvedeného dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením okresného súdu o odňatí oslobodenia od platenia súdnych poplatkov a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavnú sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu práv na súdnu ochranu a na spravodlivé súdne konanie rozhodnutím o uložení povinnosti zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania:

20. Vzhľadom na argumentáciu sťažovateľky o previazanosti neústavnosti rozhodnutia o uložení povinnosti zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania s neústavnosťou rozhodnutia o odňatí oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, ako aj z dôvodu už zmieňovaného § 253 ods. 2 CSP (bod 14 tohto uznesenia), ktorý stanovuje povinnosť úhrady trov znaleckého dokazovania s výnimkou priznania oslobodenia od platenia súdnych poplatkov súdnym rozhodnutím, je zjavné, že k porušeniu sťažovateľkou označených práv, berúc do úvahy ústavne udržateľné rozhodnutie o odňatí oslobodenia od platenia súdnych poplatkov, nemohlo dôjsť ani vo vzťahu k následnému rozhodnutiu o uložení povinnosti zaplatiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania. Relevantná časť ústavnej sťažnosti bola preto odmietnutá z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

21. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku stratilo opodstatnenie rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľky uvedených v ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. septembra 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu